

Powstaje kompendium wiedzy o Wejherowie

Jeszcze w tym roku ma się ukazać „Bedeker Wejherowski”. Prace edytorskie rozpoczęła już Oficyna „Czec” z Gdańska. Zainteresowanie dziełem jest bardzo duże. Można przypuszczać, że planowany nakład tysiąca egzemplarzy rozejdzie się bardzo szybko. Autorka Regina Osowicka zajmuje się wyłącznie pracą przy domowym biurku. W mediach natomiast ukazują się już informacje i wywiady. Niedawno Gdańska Trójka nadała rozmowę z autorką Bedekera, którą w nieco poszerzonej formie publikujemy.

R.O. Aż wstyd się przyznać bo aż około siedmiu lat, z tym że tak solidnie pracuję nad nim od trzech lat i na szczęście zbliżam się do końca tej trudnej pracy. Książkę wyda Oficyna „Czec” z Gdańska, której właścicielem jest redaktor Wojciech Kiedrowski. „Bedeker Wejherowski” zawierać będzie około 300 haseł. Piękne grafiki przygotowuje dr Henryk Stankiewicz, zaś autorem zdjęć jest Edmund Kamiński. Obok tak oczywistych haseł jak Zrzeszenie Kaszubskie, kalwaria, zabytki, kościoły, szkoły, zgromadzenia zakonne,

Henrik Héwelt

Tatkòwi

*Tima sanima drózkama
gdze tak dôwno mië szlë razã
jesz dzys czëc twòjã mòwã
jidã z serca wskòzã
tu tesknic mie je dónë
jiscëc w słowach
gadac z Tobã
naji z sobã
bëcë wespółminac
szëptól jes prostëchnë słowa
chtërnëch dzys
stëchòt bëm do rena
brzniącëch jak
nòlepszé granie*

*cati swiat bët dlô nas
a na niebie
trój gwiond mërgò
jedna
twòjim wzdrokã mòże bëc
chcòlbëm biegac
do gwiond òczu
le wiëm że to wiecznosc je
tima sanima drózkama
westrzód łak zelonëch
gdze grzebieni trów zdżibanië
wszëtkò w kòto szëmi
jesz róż jidã najim szlachã
w smãtnym rozmiszlanim.*

Powyższy wiersz Henryka Hewelta pochodzi z pośmiertnie wydanej tomiku „Nie òdińdã bez pòzegnanio”.

„TURYSTYCZNE KASZUBY”

Ponad rok temu - w lutym 1995 roku - burmistrz Kartuz Marian Wilkowski podjął inicjatywę zmierzającą do wykształcenia się kaszubskiego lobby turystycznego. Ideę tę podchwyciły samorządy kilkunastu naszych gmin i w ten sposób doszło do pierwszej Kaszubskiej Konferencji Turystycznej. Od tej pory zaczęto mówić o potrzebie powołania stowarzyszenia, którego celem byłaby promocja naszego regionu w kraju i za granicą.

W ubiegłym czwartek, 23 maja, burmistrzowie i działacze samorządowi osiemnastu gmin kaszubskich z województw bydgoskiego, słupeckiego i gdańskiego, podpisali akt założycielski Stowarzyszenia „Turystyczne Kaszuby”. Pod statutem tej organizacji podpisali się m. in. przedstawiciele gmin nordowych: Jastarni, Krokowej, Wejherowa i Władysławowa. Zabrakło Pucka i Helu. Być może samorządy tych gmin podejmą decyzję o przystąpieniu do Stowarzyszenia w późniejszym czasie. Wiadomo już, że przymierza się do tego Rumia.

Stowarzyszenie „Turystyczne Kaszuby” nie ma niczego zastępować - jak powiedział burmistrz M. Wilkowski. Ma ono jedynie pomagać gminom w organizacji turystyki, a przede wszystkim w promocji. Większość naszych samorządów przekonała się już, że małemu trudniej zaistnieć na ogólnopolskim i zagranicznym rynku turystycznym. Czas zatem promować Kaszuby jako jeden wielki kompleks sportowo - wypoczynkowy

- rekreacyjny. Podobnego zdania jest Jan Kasiura dyrektor Wydziału Kultury, Nauki i Sportu Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Takie działania były już podejmowane w ramach Kaszubskich Konferencji Turystycznych. Przypomnijmy chociażby niedawny Kiermasz Turystyczny „Kaszuby '96”, czy ubiegłoroczny poznański „Tour Salon”. Ostatnim wspólnym przedsięwzięciem gmin, była organizacja objazdu po Kaszubah, w którym wzięli udział dziennikarze reprezentujący media ogólnopolskie i regionalne. Przyjechało ich ponad dwudziestu, a reprezentowali m. in. „Świat i podróże”, „Claudie”, „Poznaj świat”, „Sukces”, „Rzeczpospolitą”, „Gazetę Wyborezań” i „Trybunę Śląską”. Przez dwa dni goście ci przejechali trasę z Helu do Bytowa. Uczestniczyli także w uroczystym podpisaniu aktu założycielskiego Stowarzyszenia „Turystyczne Kaszuby”.

Wiele jeszcze pozostaje do zrobienia. Oferta turystyczna Kaszub jest bogata, co zauważyli także wspomniani dziennikarze, ale mogłaby być jeszcze bogatsza i bardziej urozmaicona. Miejmy nadzieję, że dzięki współpracy w ramach Stowarzyszenia, region nasz stanie się w niedalekiej przyszłości rzeczywistym „zagłębiem turystycznym”, w którym nikt nie będzie mówił nam, co mamy robić - wręcz przeciwnie, to do nas przyjeżdżać będą po naukę.

Artur Jabłoński

Prezydent Wejherowa Jerzy Budnik wręcza kwiaty redaktorce Reginie Osowickiej obchodzącej w roku 1994 jubileusz 45 - lecia pracy dziennikarskiej. Od lewej stoi ks. prałat Bogusław Żurawski i kombatanctwo Zygmunt Milczewski, z prawej redaktor Bogdan Rudłowski.

E.P. Od jak dawna jest Pani związana z Wejherowem?

R.O. Jestem rodowitą wejherowianką. Urodziłam się w 1932 roku. „Bedeker Wejherowski” to mówiąc szumnie dzieło mojego życia. Tak mi się zdawało, że jako stara wejherowianka powinnam napisać książkę, która służyłaby mieszkańcom i tym którzy dopiero się w Wejherowie osiedlą. Chcę aby mogli oni zapoznać się z historią miasta i jego dziejami w popularnej i przystępnej formie.

E.P. Ile czasu zajęło pani opracowywanie haseł?

misjonarze, w bedekerze są także hasła tworzone niejako z natury, ponieważ nie ma do nich żadnych źródeł pisanych. Oczywiście dużo miejsca poświęcam ludziom, którzy kiedyś byli właścicielami naszego miasta, a więc rodom Wejherów, Radziwiłłów, Sobieskich, Przebendowskich, Keiserlingów czy Gipsonom.

E.P. Jest pani dziennikarką, od lat związaną z „Dziennikiem Bałtyckim”. Z pewnością długoletnia praca publicystyczna pomogła pani w zbieraniu informacji niezbędnych do bedekera.

dok. na str. 4

CEZ JE CZÈC

W ostatnią niedzielę odbyła się w Lipuszu comiesięczna msza święta z kaszubską liturgią słowa. Stałym celebransem jest ks. Władysław Szulist, znany czytelnikom „Nordy” z artykułu traktującego o sanktuarium Królowej Kaszub w Sianowie. W niedzielę 2 czerwca ks. Bogdan Drozdowski odprawi w Wygodzie mszę po kaszubsku. Z kolei w najbliższy wtorek 4 czerwca na podobnej mszy spotkają się również Kaszubi z Gdańska Przymorza. Odprawi ją ks. Waldemar Naczk.

1 i 2 czerwca w Chmielnie odbędą się jubileuszowy XXV finał Konkursu Prozy i Poezji Kaszubskiej „Rodnô Mòwa”. Do eliminacji szkolnych, gminnych i rejonowych stanęło około 1500 dzieci i młodzieży z całych Kaszub. Pierwszego dnia odbędą się przesłuchania uczestników. W komisji pod przewodnictwem ks. dra Jana Walkusza zasiadają m.in. prof. dr hab. Jerzy Treder, redaktor Stanisław Janke czy aktor Zbigniew Jankowski. W sobotni wieczór dzieci, jurorzy, organizatorzy oraz wszyscy związani z imprezą

będą mieli okazję wysłuchać koncertu pieśni i recytacji kaszubskich w wykonaniu profesjonalnych artystów z Gdańska i Wejherowa. Będzie również możliwość zwiedzenia wystawy prac Zygmunta Karolaka z Sopotu, przedstawiających pejzaże Chmielna i okolic. Niedzielny dzień konkursowych zmagania rozpocznie się od ogłoszenia werdyktu jury i rozdania nagród. Na 11.00 planowana jest uroczysta msza święta z kaszubską liturgią słowa. Po niej, w przypadku dobrej pogody, wszyscy przejdą na plac Troyana gdzie nastąpi wręczenie sztandaru Oddziałowi Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego w Chmielnie. Tam będzie również koncert laureatów konkursu oraz występ zespołu folklorystycznego „Chmielanie”. Patronat nad imprezą objął wicewojewoda gdański Józef Borzyszkowski.

Także 1 i 2 czerwca w Chojniach odbywać się będzie przegląd zespołów folklorystycznych z terenu Kaszub o nagrodę „Złotego Tura”. To wyróżnienie jest jednym z najbardziej prestiżowych osiągnięć, o które ubiegają się kaszubskie zespoły.

Gôdómë pò kaszëbskù VI

Lekcëjô XVII

(Jank sôdô na stôlkù, zdrzi niecërplëwie na zédzer wiszëcy na scanie)

Jank. Nê, wedle mëgò dzëła òni bë ju mòglë przëjachac. Wszëtkò je ju przëgotowónë na tip top.

Mariczka. To le tak bëło, że jò zdżëła na czas. Czejbë òni wczora chcelë przëjachac, tej jò bë ni mia tekùcha ùpieklë.

J. Cos za dlugò mie to dérëje. Mòże sã co stało. Jakùz tã sã z nima ùmòwia.

M. Tã wiész, co to je za ùmòwianie. czej chtos ni mò telefònu. Ale czej jò ù nich w zesziã miedzëlã bëła, tej òni mie òbielowelë, że gwës przëjada. Bernadka so nawet przë mie w kalãdòrzu zapisa dzëń i gòdzënë.

J. Teje chcemë cërplëwie pòzdac. *(czas mijò, graje zdrëznik)*

M. Jò ju terò sama ni mòm nòdzeji, żebë òni dzysò przëjachelë. Tam sã wierã mùszalo co stac. Tej ni ma co. Dómë so pòkù z tą całą gòscënë.

J. Wiész tã co. To je grzëch bez robòtë sedzec. Tak pròwdã rzec, òni nama zamùdzëlë tima niedoszlimã òdwièznã całë pòpòlnie. A tak człowiek bë miòł cos pòzëtecznégò zrobionë.

M. Dzysò cël sã zachewòł prawie robic, czej ny gòsce mielë przëinë. A czasã, czej pò pròwdze trzëba bë cos zrobic, tej tã ni mòsz chãcë i je dobrze.

J. Kò mie ò to to nie chòdzy, ale czej sã chtos ùgòdiwò, a pòtemù nie przëchòdò, tej to mie mòże nierzëc.

M. Òni ju pewno nie przëinã. Tej zelë mòsz chãc co robic, mòzna sã za to brac.

J. Wiész tã co, mùlkù? Jò tak zdrzã na te nasze dwièrze. Tëlë czasu më gòdómë ò malowanim.

M. A tã bë chcolò to jész dzysò robic. Wiész tã wiele balaganu tu zarò mdze, a jò sã tu teli naczeszczëła. Tã pòrà dni to jész nama mòże sprawi.

J. A jò prawie mòm chãc malowac. Zrobic to trzëba i tak. Farba më mòmë ju kùpionë. Jak jò sã za to weznã, tej jész dzysò bądze wszëtkò fertich.

M. Nê dobrze, kò czej tã chcesz, tej niech to tak bądze.

(Nydwòje malëjã. Zwònk kòle dwièrzy, zamièszanie w dómie, wchòdzã gòsce)

S. Bòze wama pòmagòj przë tak milim zajëcym.

J. A Bóg zaplac. Më za wamawëzërelë pòrà gòdzyn... Mariczkò, ni mòsz tã tam dze jész dwùch pãdzlów?

B. Nê wiëta, nama sã autòł zepsul i tak to wészło. Ale czej sã rzecze słowò, tej chòcbë z nieba kamienie pòdalë, jò mùszã bëc i słowa dotrzëmac.

*Eugeniusz Gòłqk
Eugeniusz Prëczkòwsczi*

LÈPÙSZ I TUSZCZI

Począwszy od tego numeru rozpoczynamy druk widowiska scenicznego w opracowaniu Janusza Kowalskiego, zatytułowanego „Lèpùsz i Tuszczzi”

Odcinek 1

Prolog

Konferansjer przed kurtyną:

- Przez Lipusz co cztery lata prowadzi trasa Kaszubskich Spływów Kajakowych „Śladami Remusa”. Lipuszanie i tuszkowanie postanowili powitać uczestników spływu swoim widowiskiem.

Część I (sceny 1-3) - gadki

Osoby:

Konferansjer (mówi po polsku),

Tuszkowanie i Lipuszanie ubrani po kaszubsku, ale wyraźnie różnie. Mówią po kaszubsku. Stoją w środku sceny. Numery nieparzyste: kawalerowie tuszkowscy i panny tuszkowskie. Nadawanie numerów według zasady: czym wyższa osoba, tym wyższy numer.

Konferansjer:

- Lipusz...

Lipuszanie podnoszą prawe ręce z żółtymi chusteczkami:

- To jesmë më!

Konferansjer:

... i Tuszki...

Tuszkowanie podnoszą lewe ręce z czarnymi chusteczkami:

- To jesmë më!

Konferansjer:

- Lipusz i Tuszki leżą blisko siebie. Na południu Kaszub słyszy się żarty, kpinki i opowieści głównie o Tuszczkach.

Scena 2

Lipuszanka I (wariant 1 - podstawowy):

W Tuszczkach stojł wiòłdzi dąb, chtëren cénil na pòle. Trzëba bëło jegò gałżë òbcąc. Tej zaczälë je òbcënac òd dotu do gòrë.

Czej dónë gałżë bëłë ju glòdkò òbcãtë, nastòł kłòpòt jak terò zlecë na zemiã. Tej Mëck, znóny we wsë mądròszk, rzekł:

- Czekòjta le. Jò chwòcã tu za gałżëzi, a mie drëdzi za nodzi i tak za rëgã, jaz sągniema zemi.

Tak zrobilë. Ale ti, co wiselë, zaczälë Mëckòwi cãzëc, a rãce mù zmiakalë sã z gałżëk. Tej òn zawòlòł:

- Pòczekòjta le chwileczkã. Jò sobie naplëną w rãce, bò mie sã zmiakajã.

Pùscył. Wszëtcë spedlë. I tej w tim rëjbachù tuszkòwiònie pòplãtelë sobie nodzi i ni mòglë jich rozeznac. Na szczescë przëchòdzył tãdkã pasturz z grëbim czijã. Pasturz òbiécòł jima pòmòc.

Zaczãł jich prac czijã a òni ùcëkelë, szczestlëwi, że nalezlë swòje nodzi.

Lipuszanka I (wariant 2 - frywolny):

Ròz tuszkòwiònie i tuszkòwiònczi mëlë sobie

nodzi w jezorze. Jak ju ùmëlë, zaczälë sã klóccë: tuszkòwiònie, kògò nodzi sã nòczëszszë, a tuszkòwiònczi, jakò z nich mò nôpiãkniëszzi nodzi. Przë tim nodzi jima sã pòmieszalë i òni ni mòglë pòznac swòjich nogów. Ale na szczescë jachòł tãdkã jeden fùrman i sã spitòł, czemu òni sã klóccã. Czej òni mù òpòwiedzëlë, fùrman rzekł:

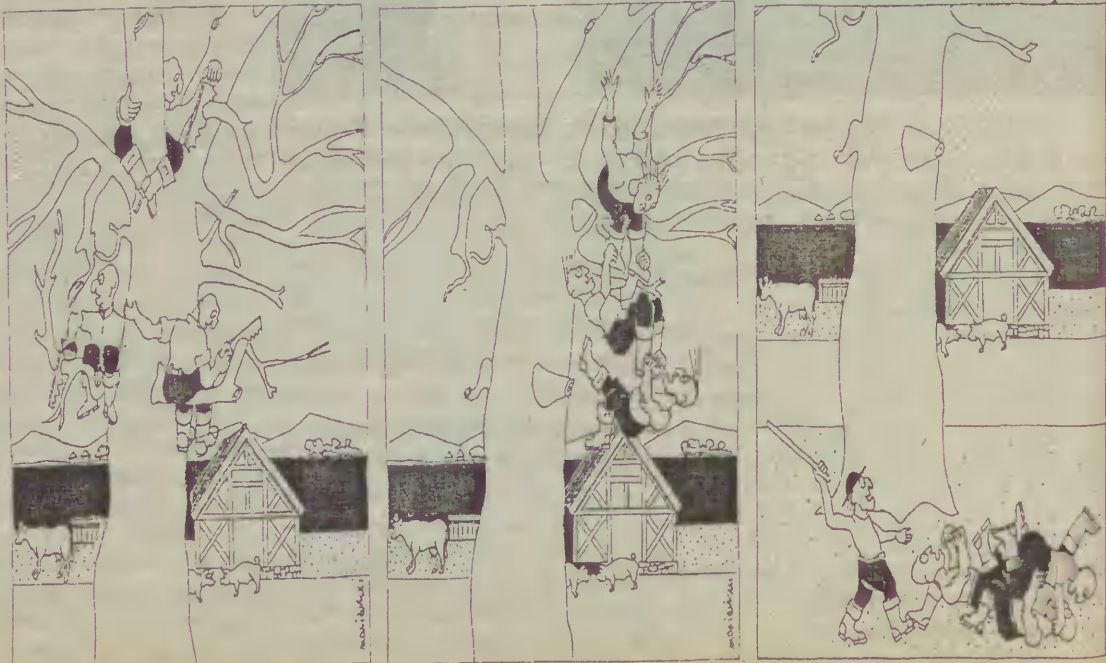
- Na to jész rada bądze.

I wzał batug. Jak zaczął jima tim batogã walëc, tej tuszkòwiònie pòznelë swòje nodzi i zaczälë ùcëcac, ròd, że jich nodzi chùtkò niosã, a tuszkòwiònczi w nòdgròdã pòkòzãłë fùrmanowi swòje snòzë nodzi.

Òd te czasu na pamiãtkã tegò zdarzeniò czedë kòle tuszkòwsczëgò jezora jedze fùrmòn, to tuszkòwiònie ùcëkajã, a tuszkòwiònczi mù pòkazëjã swòje nodzi.

- Jo - pòwiedzãła jedna dzysëszò tuszkòwiònka - le szkòda, że coròz mni je kòni i fùrmanów.

Dalszi dzël pòzni

Zaproszenie na XI Kaszubski Splyw Kajakowy „Śladami Remusa”

Remus, bohater powieści - arcydzieła literatury kaszubskiej Aleksandra Majkowskiego „Żecé i przigodé Remusa” budził w XIX wieku świadomość kaszubską. Śladami Remusa podążają Kaszubskie Splywy Kajakowe organizowane przez Klub Turystyczny Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego „Wanożnik”, Stowarzyszenie Kajakowe „Wodniak” i miesięcznik ZK-P „Pomerania”.

XI splyw poprowadzi Słupią od Gowidlina do Słupska, a trwać będzie od soboty 13 VII do niedzieli 21 VII br. Remus wszędzie był na trasie splywu. Znalé jego Serokojce, vjes glóvnô Czéstich Pól, a przé tim przemészni i pełnô žecó. W Suleczynie jakji belbe jarmark bez Remusa? W Parchovje, vse zataconi za dużini lasami, przedóvól Remus swoje książki i pjosenkji Kaszubom parafiji Parchovskji i tim co sedzele nad Vielgjim Matuszem i tim, co Pomorskijsz ze za granice provincje zazerale do swoich braci za mjedzą”. Remus był także „w czéstim i chédogjim” Bytowje, gdzie go ludzie „vjidivele pod Pékata Vjeżą albo i prze Czervjoni karczmje przedajáci go swój towór”

Sprzęt i uczestnictwo

O sprzęt (kajak składany, mały namiot itp.) uczestnicy starają się sami. Sprzętu biwakowego musi być mało, bo tylko jeden samochód drécha Stanisława Lipińskiego z Lipusza będzie przewoził bagaże z biwaku na biwak.

Będzie do dyspozycji 36 kajaków, ale rezerwuje się głównie dla stałych uczestników. Kajakarzom będzie towarzyszyć grupa lądowa (piesi, kolarze i zmotoryzowani). Złoży się ona z osób, dla których zabraknie kajaków oraz unikających wody, a których udział w imprezie

jest konieczny, aby splyw miał kaszubski charakter. Splyw jest dla dorosłych, młodzieży i dla dzieci szkolnych (pod opieką osoby pełnoletniej), przy czym młodsze dzieci szkolne powinny uczestniczyć w grupie lądowej.

Program splywu

Dojazd na start jest łatwy bo przez Gowidlina prowadzi ruchliwa szosa Gdańsk - Sierakowice - Słupsk. W sobotę 13 VII otwarcie imprezy i płynięcie do Suleczyna, gdzie w niedzielę 14 VII będzie m.in. kaszubska msza święta z kazaniem w tym języku i program kulturalny. Dalej będzie na przemian płynięcie i imprezy lądowe (ogniska i spotkania). Szczegółowy program drukuje „Pomerania”, nr 4.

Biuro, ceny, terminy

Biuro organizacyjne splywu jest już czynne w dni robocze w godzinach 9-16 w Domu Kaszubskim, 80-837 Gdańsk, ul. Straganiarska 21-22, tel. 31-27-31 i 31-90-16.

Wpisowe normalne wynosi 95 zł, zniżkowe I - 80 zł, a zniżkowe II - 65 zł. Zniżkę II otrzymują dzieci i młodzież młodsza, tj. do rocznika 1980.

Wpisowe pokrywa część kosztów organizacyjnych. Są to m.in. ubezpieczenia, 7 obiadów jednodaniowych (będzie kuchnia polowa) i 1 pełny przewozy bagaży między biwakami, płyty za biwakowanie, część kosztów imprez kulturalnych, wykonanie pamiątkowych medalionów ceramicznych, kart pocztowych i informatora - przewodnika. Osoby opłacające wpisowe normalne i zniżkowe I otrzymają ponadto trzytomowe dwujęzyczne wydanie dzieła A. Majkowskiego „Żecé i przigodé Remusa”. Opłata za wypożyczenie kajaka, jego przewożenie oraz przewożenie bagaży 54 zł.

Terminy organizacyjne splywu:

Do 3 VI biuro splywu przyjmuje pisemne, na załączonym wzorze (prosi się druk kserograficznie powiększyć), zgłoszenie udziału w splywie. Można je także wysłać pocztą, ale z takim wyprzedzeniem, aby dotarło do biura najpóźniej 3 VI.

Od 11 VI będzie można dowiadywać się w biurze splywu czy się jest na liście uczestników, a do 28 VI należy uiścić opłaty (najlepiej gotówką) za udział w splywie w biurze,

albo na konto bankowe Klubu Turystycznego ZK-P „Wanożnik”: Bank Gdański, IV Oddział w Gdańsku 301817-670665-132, koniecznie z dopiskiem „Splyw”, a nie dopełnienie tego będzie oznaczać rezygnację z udziału w splywie.

Uwaga: Nie stosuje się urzędowej zasady stempla pocztowego.

O szczegóły organizacyjne można się dowiadywać w biurze splywu. Znajdą się one także w informatorze, który otrzymają osoby zgłaszające się na splyw.

Do zobaczenia na starcie.

Janusz Kowalski

Zgłoszenie na XI Kaszubski Splyw Kajakowy „Śladami Remusa” ZAŁOGA:

Osoba prowadząca kajak (pełnoletnia z kartą pływacką)

Imię i nazwisko:
 Data urodzenia:
 Rodzaj i nr dowodu tożsamości:
 Nr karty pływackiej:
 Adres (z kodem):
 Telefon, dom: praca:
 Miejsce pracy/nauki:
 Zawód/zajęcie:
 Należy do: ZKP KT „Wanożnik” SK „Wodniak”

Członek załogi kajaka (min. 7 lat, niekonieczna karta pływacka)

Imię i nazwisko:
 Data urodzenia:
 Rodzaj i nr dowodu tożsamości:
 Nr karty pływackiej:
 Adres (z kodem):
 Telefon, dom: praca:
 Miejsce pracy/nauki:
 Zawód/zajęcie:

Należy do: ZKP KT „Wanożnik” SK „Wodniak”
KAJAK: mam własny nie mam własnego
 Typ mojego kajaka: plastikowy składany
 1-osobowy 2-osobowy 3-osobowy

Chcę pożyczyć kajak od organizatorów; odbiorę go w Gowidlinie:
 w piątek 12 VII do godz. w sobotę 13 VII do godz.
 Obowiązuje odbiór do godz. 12.

ZGŁOSZENIE DO GRUP:

turystycznej: kajakowej pieszkiej kolarskiej
 organizacyjnej: północnej gdańskiej kościerskiej
 południowej wschodniej zachodniej

Przybędziemy na start splywu:
 sposób autobusem PKS w inny
 Zakończymy splyw: w sobotę w niedzielę

Podpis osoby prowadzącej kajak:
 Tu dokleić kserokopię dowodu opłacenia prenumeraty „Pomeranii” - obowiązuje jedna prenumerata na kajak lub w rodzinie

Powstaje kompendium...

dok. ze str. 1

R.O. Oczywiście, że tak. To bardzo owocuje. Muszę tu dodać, że przez wiele lat byłem redaktorem książek w Wydawnictwie Morskim. Niedawno obchodziłam 46 lat pracy dziennikarskiej. Nigdy do tej pory sama książki nie napisałam, ale doświadczenie tam zdobyte bardzo mi się przydało.

E.P. Czy w środowisku wejherowskim dostrzega Pani duże zainteresowanie nową pozycją?

R.O. O tak. Muszę przyznać, że sama nie spodziewałam się tak dużego zainteresowania, a ponieważ nakład książki nie będzie zbyt duży, już teraz przychodzą do mnie znajomi i obcy, aby zamówić dla siebie po jednym bądź kilka egzemplarzy. Jest to bardzo pocieszające zjawisko.

E.P. Czy mogłaby Pani podać przykłady ciekawszych haseł?

R.O. Przykładowo: „Wejherowanie w bitwie o Anglię”, „Cyganie”, „Powitanie Hallerczyków na rynku wejherowskim w 1920 roku”, „Złoty pociąg”, „Książd prałat Edmund Rozczyniański” i wiele innych.

E.P. Jakiś hasła, Pani zdaniem, są najbardziej charakterystyczne dla Wejherowa?

R.O. Oczywiście „Kalwaria”, ale również ciekawe jest życie kulturalne tego miasta, wtedy gdy nie było jeszcze telewizji. Mam tu na myśli ruch amatorski w latach 50-tych i 60-tych. Wspominam o tym w niektórych hasłach, ponieważ żadne media - nawet najlepsze - nie zastąpią udziału mieszkańców w życiu społecznym miasta, np. teatr chór i inne.

E.P. Czy są hasła, terminy, których opracowanie sprawiło Pani dużo problemów?

R.O. Jest ich bardzo dużo. Właśnie wracam teraz do tych haseł, które nie mają źródła pisanych. Na przykład hasło „Baraki przygraniczne”. Otóż w 1945 roku, w naszym mieście przy ulicy Granicznej, utworzono obóz filtracyjny. Był to obóz przejściowy dla Niemców i tych mieszkańców Wejherowa, którzy za Niemców uchodzili. Przez pewien czas ci ludzie przebywali w tym obozie, potem deportowano ich do Niemiec. Były w tych barakach straszliwe warunki higieniczne, co było powodem częstych wybuchów epidemii - tyfusu i innych. Chorych z tego obozu leczył wówczas znany wejherowski lekarz Antoni Janowicz, który zaraził się jakąś chorobą i zmarł. Wszystkich zmarłych grzebano w tzw. brzózkach, u stóp Diabelskiej Góry.

Jest to tragiczny epizod naszego miasta, mało znany zwłaszcza młodemu pokoleniu wejherowian. Należy im go przybliżyć.

Przypominam też w książce, że w latach 1920 - 27 Wejherowo było stolicą morską Polski. Tu, przy ulicy Dworcowej mieścił się Urząd Marynarki Handlowej, działała Izba Morska, Polski rejestr statków i inne agendy gospodarki morskiej. Również w latach 20-tych w Wejherowie znajdował się największy ośrodek repolonizacji dzieci syberyjskich. Byli to potomkowie Polaków wywożonych na Sybir w różnych okresach historycznych. Przykładowo dziećmi syberyjskimi są znani lekarze z Kartuz panowie Danielewiczowie - absolwenci tutejszego gimnazjum. Niestety jeden z nich już nie żyje. Najmłodsze dzieci uczyły się w samym ośrodku, natomiast te starsze uczęszczały do różnych szkół wejherowskich.

Ciekawe jest hasło o wizytach w naszym mieście różnych ważnych postaci życia politycznego Polski. Otóż w 1923 roku odwiedził Wejherowo prezydent Stanisław Wojciechowski. Na cześć głowy państwa wydano wówczas uroczysty obiad w nie istniejącym już dziś hotelu centralnym. Wszyscy zaproszeni goście musieli pofatygować się uprzednio do kasy głównej miejskiej w magistracie, aby tam wykupić obiad. Kosztował on 55 tysięcy marek. Było to jeszcze przed reformą walutową Grabskiego. Dopiero posiadacza takiego rachunku i zaproszenia wpuszczano na salę. Muszę tu wspomnieć również o innej ciekawostce, a mianowicie prezydent Wojciechowski był bardzo wysokim i szczupłym mężczyzną. Z tego względu adwersarze polityczni w Warszawie nazywali go „Gromnicą”. W restauracji podczas obiadu zobaczył jakiegoś pana bardzo mizernej postury, malutkiego, drobnutkiego i szczuplutkiego. Podeszedł do niego prezydent i powiedział ze współczuciem „Proszę pana, mnie w Warszawie nazywają Gromnicą a pana tutaj to chyba Ogarkiem”

E.P. Kiedy więc można się spodziewać pierwszych egzemplarzy?

R.O. Wydawca obiecuje, że we wrześniu. Myślę, że w tym roku na pewno.

Serdecznie dziękuję za rozmowę.

*Z Requiną Osowicką rozmawiał
Eugeniusz Pryczkowski*

Pärznã szportu

- Nė, Franckù, dzys tē leżisz w lózkù, a wezora jō ce widzōł z pēsnyim dzeusã na sztrasė.

- Nė jo, temù jō tu leżã, bō mōja stōrō tēż mie widza!

W Pòmieczēnie na smãtōrzu, jeden jegòmōsc stojōł nad grabã i żalōsno plakōł i rozpōczōł.

- Ach czemù zes ùmar, czemù zes nas òpùscył...

Jō, baro tim pòrēszonej, jem sã spitōł.

- Czemù wē tak baro rozpōczōce?

Czē tu leżi wasz syn?

- Niē - òdgadēje nen. Tu lezi pierszi chłop mōji białczy.

Franc spòtikō Jana i gòdō:

- Wiész, jō nie wiēm co nen Gùst robi z dētka.

- A co, chcōł òd pòziczcē?

- Niē, to jō chcōł òd niego.

- Przez sėtmėnōsce lat mē bēłē szczestlėwã slėbnã pōrã.

- A terō co? - jem sã spitōł.

- Terō, terō mōja białka sã przeprowadza do mie.

WIECZÓR NAGRÓD

W piątek 24 maja goście zaproszeni do Klubu Mestwin w gdańskim Domu Kaszubskim, uczestniczyli w swoistym wieczorze nagród. Redakcja „Pomeranii” zaprosiła bowiem tego dnia do Gdańska laureatów Skry Ormuzdowej i nagrody im. Romana Wróblewskiego.

Skry Ormuzdowe przyznawane są przez „Pomeranię” od 1985 roku. Za ubiegły rok laureatami tego wyróżnienia zostali:

Agnieszka Cyra z Lipnicy w woj. Słupskim, założycielka i kierowniczka zespołów folklorystycznych „Gochy” i „Małe Gochy”, **Roman Klim** z Tczewa, założyciel Muzeum Wisły, **Edmund Lewańczyk** z Żukowa, kaszubski gawędziarz i konferansjer, **Jerzy Łysk** z Gnieźdźewa, poeta i piosenkarz kaszubski, **Kaszubski Zespół Teatralny „Bina”** z Sierakowic, którym kieruje pani **Barbara Klawikowska**, a który wystawił w ostatnich latach kilka znakomitych sztuk kaszubskich.

Od 1984 roku „Pomerania” przyznaje także nagrodę za debiut literacki. Nagroda ta ufundowana została przez niezującego już Romana Wróblewskiego, a obecnie nosi jego imię. W 1996 roku zespół „Pomeranii” przyznał to wyróżnienie Robertowi Żmudzie Trzebiato-

wskiemu z Miastka w woj. Słupskim. Trzebiatowski jest już dwukrotnym laureatem literackiego konkursu im. Mieczysława Stryjewskiego w Łęborku. Jego poezja, pisana oczywiście w języku kaszubskim, nacechowana jest doznaniem i przeżyciami o charakterze religijnym. Jak sam twierdzi, nie on pisze te wiersze. Jest tylko czymś w rodzaju przekaznika, bowiem jego poezja to głos ziemi kaszubskiej. Zadziwia świetna znajomość kaszubszczyzny w mowie i w piśmie. Pamiętać należy, że autor ten ma zaledwie 19 lat.

Wieczór nagród w „Mestwinie” uświetnił występ doskonałej grupy połączonych sił „Gochów” i „Małych Gochów”. Dawno już nie widziałem tak dobrego - szczególnie w warstwie wokalne - zespołu ludowego. Popis swojego kunsztu konferansjerskiego dał Edmund Lewańczyk, który przygrywając na akordeonie, zachęcał do wspólnego śpiewu.

A.J.

Potomek kanadyjskich Kaszubów konsulem Kanady w Warszawie

Gdy 1-go maja wychodziłem po wieczornej mszy św. z zakrystii, na schodach stało 7 osób z Ambasady Kanadyjskiej w Warszawie, a wśród nich Pani ambasador Anne Leahy i konsul James V. Visutskie (Wysocki). Ten ostatni był zainteresowany swoją genealogią.

Jego przodkowie pochodzą z Przymuszewa koło Wysokiej Zaborskiej w parafii Leśno, dawny powiat Chojnice. Martin Wysocki i Rosalia Orlikowska przybyli do Kanady 10 maja 1883 roku i wypłynęli z portu w Hamburgu. Martin urodził się 6 listopada 1850 roku w Przymuszewie i został ochrzczony 10 listopada tego roku w Leśnie. Jego rodzicami byli Michael Wysocki i Catharina Dargas. Michał zmarł 5 czerwca 1921 roku i został pochowany na starym cmentarzu w Wilnie Ontario. Rosalina urodziła się 1 września 1851 roku w Przymuszewie,

ochrzczona 3 września 1851 roku w Leśnie. Ona była córką Rocha Orlikowskiego i Marcjanny Orłowskiej. Zmarła 25 grudnia 1926 roku i pochowano ją na starym cmentarzu w kanadyjskim Wilnie. Doczekali się sześciorga dzieci, z których Anthony zmarł 21 grudnia 1973 roku, pochowany w Killaloe, Anastasia zmarła w 1956 roku i Frances zmarł w 1983 roku, pochowany w New Eganville.

James Visutskie zbiera materiały do swojej genealogii i zapewne opublikuje to w formie książki. Jak na razie mi wiadomo odwiedził Przymuszewo, Wysocką Zaborską, Leśno i Chojnice. Stanowisko konsula Kanady w Warszawie dla Jamesa Visutskie jest także nobilitacją dla Kaszubów w Kanadzie i na Pomorzu Gdańskim. Należy mu życzyć dobrych osiągnięć w pracy konsularnej.

ks. Władysław Szulist

Norda - Pismiono Kaszëbsczi Zemi

Dodówk do Gońca Rumskiego, Echa Ziemi Puckiej

Adresa redakcji: Rumia, ul. Morska 15, tel. 712-447, w godz. 9⁰⁰ - 17⁰⁰

Redaguje karno: **Eugeniusz Pryczkowski, Kazimierz Klawiter**, jak też **Witold Bobrowski, Bogusław Breza, Ryszard Hinc, Bernard Hinz, Artur Jabłoński**
Wędówca: Wydawnictwo „Rumina”, drėk - „Rumina”